

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

PHẠM THỊ HẠNH

**TRÁCH NHIỆM THU HỒI HÀNG HÓA
CÓ KHUYẾT TẬT CỦA DOANH NGHIỆP THEO
PHÁP LUẬT BẢO VỆ QUYỀN LỢI NGƯỜI TIÊU DÙNG
Ở VIỆT NAM HIỆN NAY**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

Hà Nội - 2020

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

PHẠM THỊ HẠNH

**TRÁCH NHIỆM THU HỒI HÀNG HÓA
CÓ KHUYẾT TẬT CỦA DOANH NGHIỆP THEO
PHÁP LUẬT BẢO VỆ QUYỀN LỢI NGƯỜI TIÊU DÙNG
Ở VIỆT NAM HIỆN NAY**

Ngành: Luật Kinh tế

Mã số: 9 38 01 07

LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

**Người hướng dẫn khoa học: 1. TS. Dương Quỳnh Hoa
2. TS. Trần Văn Biên**

Hà Nội - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan Luận án là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các kết quả nêu trong Luận án chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Các số liệu, trích dẫn trong Luận án đảm bảo tính chính xác và trung thực.

NGƯỜI CAM ĐOAN

Phạm Thị Hạnh

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận án này, tôi đã nhận được sự hướng dẫn, giúp đỡ quý báu của các thầy giáo, cô giáo, gia đình, bạn bè và đồng nghiệp. Đặc biệt, với lòng biết ơn sâu sắc, tôi xin được gửi lời cảm ơn Thầy, Cô giáo hướng dẫn khoa học: TS. Dương Quỳnh Hoa và TS. Trần Văn Biên đã tận tâm và luôn động viên, khuyến khích, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện Luận án.

Tôi xin bày tỏ lời cảm ơn chân thành tới các Thầy giáo, Cô giáo tại Học viện Khoa học xã hội đã giảng dạy, góp ý, chỉ bảo và hỗ trợ những kiến thức cũng như tài liệu quý báu cho tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành đề tài nghiên cứu.

Tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành đến Ban lãnh đạo Trường Đại học Tài chính – Kế toán và các đồng nghiệp trong Khoa Luật Kinh tế đã tạo điều kiện và giúp đỡ tôi trong thời gian tôi thực hiện Luận án.

Qua đây, tôi cũng xin được cảm ơn gia đình tôi đã luôn bên cạnh, đồng hành và chia sẻ cùng tôi trên suốt chặng đường học tập và nghiên cứu. Cảm ơn bạn bè đã nhiệt tình giúp đỡ, động viên tôi trong hành trình thực hiện luận án này.

Hà Nội, ngày tháng 7 năm 2020

Tác giả

Phạm Thị Hạnh

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu, nhiệm vụ nghiên cứu của đề tài	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận án	3
4. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu.....	3
5. Những đóng góp mới của luận án	4
6. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận án	5
7. Kết cấu của luận án	5
Chương 1: TỔNG QUAN VỀ TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VÀ CƠ SỞ LÝ THUYẾT NGHIÊN CỨU.....	6
1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu	6
1.2. Đánh giá tổng quan về tình hình nghiên cứu	16
1.3. Cơ sở lý thuyết nghiên cứu	19
Chương 2: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ TRÁCH NHIỆM THU HỒI HÀNG HÓA CÓ KHUYẾT TẬT CỦA DOANH NGHIỆP VÀ PHÁP LUẬT BẢO VỆ QUYỀN LỢI NGƯỜI TIÊU DÙNG VỀ TRÁCH NHIỆM THU HỒI HÀNG HÓA CÓ KHUYẾT TẬT CỦA DOANH NGHIỆP	24
2.1. Những vấn đề lý luận về trách nhiệm thu hồi hàng hóa có khuyết tật của doanh nghiệp	24
2.2. Những vấn đề lý luận về pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng về trách nhiệm thu hồi hàng hóa có khuyết tật của doanh nghiệp	50
Chương 3: PHÁP LUẬT BẢO VỆ QUYỀN LỢI NGƯỜI TIÊU DÙNG VIỆT NAM VỀ TRÁCH NHIỆM THU HỒI HÀNG HÓA CÓ KHUYẾT TẬT CỦA DOANH NGHIỆP VÀ THỰC TIỄN THỰC HIỆN.....	76
3.1. Thực trạng pháp luật và thực tiễn thực hiện pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng Việt Nam về trách nhiệm thu hồi hàng hóa có khuyết tật của doanh nghiệp.....	76

3.2. Một số nhận xét đối với thực trạng quy định và thực tiễn thực hiện pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng Việt Nam về trách nhiệm thu hồi hàng hóa có khuyết tật của doanh nghiệp.....	100
Chương 4: HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT BẢO VỆ QUYỀN LỢI NGƯỜI TIÊU DÙNG VỀ TRÁCH NHIỆM THU HỒI HÀNG HÓA CÓ KHUYẾT TẬT CỦA DOANH NGHIỆP.....	115
4.1. Yêu cầu hoàn thiện pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng về trách nhiệm thu hồi hàng hoá có khuyết tật của doanh nghiệp.....	115
4.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng về trách nhiệm thu hồi hàng hóa có khuyết tật của doanh nghiệp.....	119
4.3. Giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng về trách nhiệm thu hồi hàng hóa có khuyết tật của doanh nghiệp	133
KẾT LUẬN.....	147
DANH MỤC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	149
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	150
PHỤ LỤC	159

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

DN	Doanh nghiệp
NTD	Người tiêu dùng
BVQLNTD	Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng
HH	Hàng hóa
HHCKT	Hàng hóa có khuyết tật
THHHCKT	Thu hồi hàng hóa có khuyết tật
THSP	Thu hồi sản phẩm
TNSP	Trách nhiệm sản phẩm
SP	Sản phẩm

DANH MỤC BẢNG, HÌNH VẼ, BIỂU ĐỒ

Bảng 3.1: Số lượng chương trình thu hồi qua các năm (2012-2016).....	90
Hình 3.1: Quy trình khiếu nại bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng tại Việt Nam	77
Hình 3.2: Quá trình phân phối hàng hóa ra thị trường.....	87
Hình 3.3: Công văn số 4946/ĐKVN-VAQ ngày 30/11/2015 của Cục Đăng kiểm Việt Nam yêu cầu triệu hồi Honda JF422 SH125i, KF143 SH150i.	90
Biểu đồ 3.1: Tỷ lệ các vụ việc được khiếu nại và yêu cầu giải quyết liên quan đến vi phạm quyền lợi NTD thông qua tổng đài 1800.6838 tại Cục Cảnh tranh và Bảo vệ NTD (Bộ Công Thương).	78
Biểu đồ 3.2: Thống kê số xe bị triệu hồi theo bộ phận bị lỗi năm 2016.....	86

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trách nhiệm THHHCKT là loại trách nhiệm quan trọng trong việc đảm bảo quyền được an toàn khi sử dụng hàng hóa của NTD, trách nhiệm này được áp dụng phổ biến và khá hiệu quả ở các nước phát triển, từ đó hạn chế, ngăn chặn được sự lưu thông HHCKT ra thị trường.

Ở Việt Nam, ngoài Luật BVQLNTD 2010, nhiều văn bản quy phạm pháp luật trong các lĩnh vực được ban hành nhằm điều chỉnh trách nhiệm THHHCKT của chủ thể kinh doanh. Vì vậy, việc thực thi trách nhiệm này có nhiều chuyển biến tích cực, số lượng chương trình thu hồi có sự gia tăng và phần nào được thực hiện trên tinh thần tự nguyện của chủ thể kinh doanh. Theo thống kê của Cục Quản lý cạnh tranh (nay là Cục Cạnh tranh và Bảo vệ người tiêu dùng), năm 2012 số vụ thu hồi là 9; năm 2013 số vụ thu hồi là 18; năm 2014 số vụ thu hồi là 17; năm 2015 số vụ thu hồi là 19; 9 tháng năm 2016 số vụ thu hồi là 17.

Tuy vậy, thực tiễn THHHCKT hiện nay cho thấy, lượng HHCKT được thu hồi chưa tương xứng với lượng HHCKT còn lưu thông trên thị trường, còn tồn tại sự thiếu hiểu biết pháp luật, sự chủ quan, trốn tránh thực hiện trách nhiệm thu hồi từ phía chủ thể kinh doanh; NTD còn thờ ơ, chưa tích cực hợp tác với chủ thể kinh doanh thực hiện việc THHHCKT, có tâm lý không tin dùng HH, thái độ tẩy chay đối với chủ thể kinh doanh có HH bị thu hồi; vẫn còn có những hạn chế nhất định trong công tác triển khai áp dụng pháp luật, phối hợp, giám sát các chương trình thu hồi từ phía các cơ quan nhà nước.

Sự thiếu hoàn thiện trong các quy định về trách nhiệm THHHCKT là một trong những nguyên nhân dẫn tới thực trạng trên. Theo đó, nhiều nội dung về trách nhiệm này chưa được quy định hoặc quy định chưa cụ thể, rõ ràng, chưa có chế tài đủ mạnh để ngăn chặn, xử phạt hành vi vi phạm, không tuân thủ trách nhiệm THHHCKT. Trong khi đó các thiết chế bảo vệ quyền lợi NTD của Nhà nước cũng như tổ chức bảo vệ quyền lợi NTD chưa thể hiện được nhiều vai trò của mình trong việc thực thi trách nhiệm THHHCKT.

Trong tương lai, với định hướng phát triển nền kinh tế thị trường và xu thế toàn cầu hóa thương mại diễn ra mạnh mẽ trong các ngành sản xuất, kinh doanh, sẽ tác động rất lớn tới số lượng và chất lượng HH xuất khẩu, nhập khẩu vào Việt Nam. Vì vậy, vấn đề kiểm sát chất lượng cũng như thực thi biện pháp ngăn ngừa HHCKT, đảm bảo sự an toàn trong sử dụng HH là yếu tố được ưu tiên hàng đầu.

Trước tình hình đó, việc hoàn thiện hệ thống pháp luật BVQLNTD hiện hành về trách nhiệm của DN trong việc THHHCKT vừa đáp ứng yêu cầu thực tiễn, vừa tương thích với luật pháp các quốc gia trên thế giới là vấn đề cấp bách hiện nay. Vì vậy, nghiên cứu đề tài ***“Trách nhiệm thu hồi hàng hoá có khuyết tật của doanh nghiệp theo pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng ở Việt Nam hiện nay”*** có ý nghĩa cả về mặt lý luận và thực tiễn.

2. Mục đích nghiên cứu, nhiệm vụ nghiên cứu của đề tài

2.1. Mục đích nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu của Luận án là nghiên cứu một cách toàn diện và có hệ thống những vấn đề lý luận trọng tâm của trách nhiệm THHHCKT của DN theo pháp luật BVQLNTD. Từ cơ sở lý luận đã được hình thành và xác định, Luận án tiến hành tổng hợp, phân tích, đánh giá thực trạng, căn cứ yêu cầu của thực tiễn, đề xuất những giải pháp nhằm nâng cao trách nhiệm THHHCKT của DN theo pháp luật BVQLNTD ở Việt Nam hiện nay.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục đích nghiên cứu nêu trên, luận án xác định các nhiệm vụ sau:

- Đánh giá tổng quan tình hình nghiên cứu và các vấn đề liên quan đến Luận án, xác định được những nội dung còn bỏ ngỏ, còn tranh luận để đặt ra những vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu trong Luận án.

- Nghiên cứu, phân tích làm sáng tỏ các vấn đề lý luận về trách nhiệm THHHCKT của DN và pháp luật BVQLNTD về trách nhiệm THHHCKT của DN; xác định những nội dung pháp luật đặc thù của trách nhiệm này.

- Nghiên cứu, phân tích, đánh giá thực trạng pháp luật và thực tiễn thực hiện pháp luật BVQLNTD về trách nhiệm THHHCKT của DN ở Việt Nam hiện nay;